

Вихор М.В.

к. е. н., доцент

Вихор В.М.

аспірант

Лаге Шлапацький І.

аспірант,

Білоцерківський національний аграрний університет,

Біла Церква, Україна

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОЗРОБЛЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Вітчизняні аграрні підприємства функціонують в умовах впливу факторів складного і динамічного зовнішнього середовища, які необхідно постійно відстежувати та ефективно реагувати на них. Це можливо за умови чіткого визначення для конкретного підприємства стратегічних пріоритетів та забезпечення їх реалізації.

Очевидно, що згадані стратегічні пріоритети є індивідуальними для кожного підприємства, але, враховуючи вплив загально цивілізаційних тенденцій, можна виділити деякі спільні для аграрних підприємств пріоритети, які мають знайти відображення у їх стратегії.

Першочерговим стратегічним пріоритетом кожного підприємства, очевидно, є необхідність забезпечення бажаного рівня довготривалої конкурентоспроможності через механізми управління змінами та адаптації до вимог зовнішнього середовища. Це ще більш актуально в умовах високої ймовірності появи форс мажорних обставин, викликаних широкомасштабними військовими діями.

Пристаюючи до розроблення власної оригінальної конкурентної стратегії, менеджмент підприємств може застосувати концептуальні підходи М. Портера, який виділяв три базові конкурентні стратегії: лідерства за витратами, продуктової диференціації, фокусування або стратегію ринкової ніші [1, с. 407].

Не вдаючись до детального аналізу особливостей реалізації кожної із згаданих конкурентних стратегій у сільськогосподарських підприємствах, зазначимо, що стратегія лідерства за витратами може бути ефективною для великих підприємств, зокрема, агрохолдингів. Такі підприємства за рахунок концентрації великих масивів землі та застосування високопродуктивної техніки здатні реалізувати ефект економії на масштабах і, таким чином, забезпечити лідерство за витратами.

Стратегія продуктової диференціації передбачає розширену спеціалізацію аграрних підприємств на виробництві ринково мало зв'язаних між собою продуктів таких як зерно злакових, зокрема, пшениці та ячменю, насіння соняшнику, ріпаку, сої, зерна кукурудзи. Ці продукти зорієнтовані на різні ринкові сегменти, що забезпечує аграрним підприємствам відповідний рівень стратегічної стійкості. Стратегія продуктової диференціації може бути успішною для великих і середніх сільськогосподарських підприємств, які технологічно та організаційно здатні її забезпечити.

Що стосується сфокусованої стратегії або стратегії ринкової ніші, то вона більше рекомендується для не великих аграрних підприємств, які можуть бути конкурентоспроможними, зосереджуючись на виробництві, так званих, нішевих продуктів, зорієнтованих на вузькі сегменти ринку, які не цікаві для інших підприємств.

Наступним пріоритетом, який має знайти відображення у стратегії аграрних підприємства є дії у відповідь на вплив євроінтеграційних процесів і необхідність дотримання вимог ЄС, які стосуються, у тому числі, аграрного виробництва. Зокрема, мова йде про базові Регламенти ЄС: 2021/2115, 2021/2116, 2021/2117 від 2 грудня 2021 року, у яких викладені основні положення Спільної аграрної політики ЄС і які Україна поступово імплементує у вітчизняне законодавство [2]. Особливої актуальності ці процеси набули після 23 червня 2022 року з моменту набуття Україною статусу кандидата у члени ЄС. Відповідно, вітчизняні підприємства змушені забезпечувати адаптацію власного внутрішнього середовища до євроінтеграційних вимог.

Окремо слід згадати такий важливий тренд у функціонуванні сучасного сільського господарства як реалізація основних положень Концепції сталого розвитку. Цій проблемі присвячена значна кількість публікацій, наукових конференцій, офіційних документів [3]. Як один із ключових гравців на світовому ринку аграрної продукції, Україна має стати і одним із лідерів цього процесу, зокрема, щодо впровадження у аграрному виробництві низьковуглецевої політики, курсу Green Deal. Очевидно, що реалізація згаданих положень є важливою компонентою стратегії аграрних підприємств.

Ще одним стратегічним пріоритетом функціонування сільськогосподарських підприємств є реалізація концепції соціальної відповідальності аграрного бізнесу, що повністю відповідає принципами діяльності Європейського Альянсу корпоративної соціальної відповідальності [4, с. 89]. Успішні сільськогосподарські підприємства мають демонструвати свою прихильність даній концепції на стратегічному рівні та здійснювати відповідні практичні кроки.

Очевидно, що перераховані пріоритетні напрямки розроблення та реалізації стратегії аграрних підприємств України є як новими викликами, так і новими тенденціями у теорії і практиці стратегічного управління.

Література:

1. Щурко У.В. Підходи до формування та реалізації конкурентних стратегій. *Економіка і суспільство*, 2018. Вип. 17. С. 402-412.
2. Старікова Л. Спільна аграрна політика ЄС і завдання України в контексті євроінтеграції (план наближення політик і гармонізації законодавства). URL: http://www.aau.org.ua/media/publications/1894/files/CAP_2023_02_10_12_36_02_818740.pdf/
3. Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
4. Новіков Д.В. Концепція соціальної відповідальності бізнесу в аграрному секторі України. Підприємництво та інновації. 2020. Вип.13. С.89-92.

Григір С.І.

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня

Капліна А.І.

к.е.н., доцент

*Херсонський державний аграрно-економічний університет,
Херсон-Кропивницький, Україна*

MANAGEMENT OF BUSINESS PROCESSES TO ENSURE THE COMPETITIVENESS OF THE ENTERPRISE

In today's world of dynamic changes and constant competition in the business market, effective business process management is becoming an integral part of a company's success. Every